Les víctimes guixolenques del nazisme

Text > **Ester Seguí**

La recuperació i l'aparició de diversos testimonis de l'horror, tant de la Guerra Civil com de la Segona Guerra Mundial, ens posen de manifest la presència catalana als camps de concentració i d'extermini nazis de Dachau, Buchenwald, Mauthausen, Auschwitz-Birkenau, Treblinka... Uns 9.328 espanyols van ser deportats als camps nazis i, d'aquests, fins al final de la guerra, només a Mauthausen, en van ser registrats més de 7.532. Milers de republicans, després d'haver lluitat contra Franco i al costat de la resistència francesa, van ser capturats, molts enviats a morir, oblidats i menystinguts posteriorment.

Diversos escrits recullen les seves vivències, com és el cas del conegut *Els catalans als camps nazis*, de Montserrat Roig (1946-1991), o la novel·la de Joaquim Amat-Piniella (1913-1974), *K. L. Reich*, que recrea la vida quotidiana als camps de concentració. Precisament, Francesc Parramón Ponjuan, un dels guixolencs morts als camps nazis, va ser qui va inspirar el personatge de Francesc a *K. L. Reich*.

El llibre coral *Els guixolencs deportats als camps nazis* ens presenta, de manera panoràmica i cronològica, la biografia de catorze guixolencs deportats als camps nazis. És una eina educativa útil per fer conèixer que l'horror nazi també va afectar ciutadans de Sant Feliu de Guíxols. Àngel Jiménez Navarro ens hi explica la violència en el context europeu de finals del segle XIX fins a mitjan segle XX, per tal de comprendre com «el franquisme [...] va ser còmplice de l'extermini» que es va dur a terme als camps nazis. L'exili i la repressió interna després de la Guerra Civil (1936-1939) van buscar una amnèsia col·lectiva.

Segons explica l'arxiver Jordi Gaitx, a l'inici de la Segona Guerra Mundial (1939-1945), a França encara quedaven uns 265.000 refugiats espanyols. I entre aquests, hi havia uns 250 o 300 ciutadans de Sant Feliu i la Vall d'Aro, deu dels quals acabarien entrant en camps nazis.

La recerca de Pilar Francès, escriptora i investigadora sobre temes de memòria històrica, permet tenir una biografia detallada dels guixolencs deportats als camps nazis. Això permet donar-los veu i treure'ls de l'oblit. Els morts en deportació van ser set: Emili Puigmolé Magrià, Ricard Ruscalleda Lloveras, Josep Coll Sarbosa, Lluís Murgat Clos, Francesc Parramón Ponjuan, Francesc Sabater Roquer i Josep Ribas Juncà. Tres més van ser alliberats: Josep Jordà Perich, Antoni Moret Barti i Basilio Polo Pulgar. Finalment, hi ha quatre biografies més de ciutadans relacionats d'una manera o una altra amb Sant Feliu: la de Joan Inconi Oliveras, la d'Alexandre Amir Borrell, la de Joan Cubel Cosp i la d'Esteve Amer. D'aquests, només el darrer va sobreviure. Les biografies d'aquests guixolencs ha permès instal·lar les llambordes de memòria (Stolpersteine) davant de les cases on van néixer o on van viure fins al 1939, moment en què van marxar a l'exili.

En definitiva, es tracta d'un llibre didàctic i malauradament actual, que fomenta la tolerància i la solidaritat entre els pobles i contra la desmemòria i la ignorància.

Francès, Pilar (*et al.*). ***Els guixolencs deportats als camps nazis***. Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, 2025. 154 p.

temàtics abans esmentats. Una opció, aquesta de no seguir un ordre cronològic, que potser és fruit de la vasta experiència de l'autor com a articulista o potser és una tria personal volgudament buscada, ja que *Un cor verd*, més que tenir vocació de deixar testimoni de la pròpia vida, sembla cercar deixar testimoni d'un període històric i d'uns oficis que o bé han desaparegut o bé han mutat d'una manera tan extrema que han esdevingut irreconeixibles.

Un cor verd és en conjunt un llibre amè, de llenguatge precís i entenedor, que a vegades deixa entreveure un pessic d'ironia i així aquesta nostàlgia de «què quedarà de nosaltres?... no en quedarà res de res» que transita per les seves pàgines es fa més lleugera i, fins i tot, acceptable. Una acceptació que esdevé possible, ja que Curbet sap amanir i salpebrar adequadament la transcendència senzilla de tot el que ens relata. Sempre en la mesura justa i com a contrapunt enriquidor, Curbet empra referències, citacions o anècdotes que amplifiquen el ressò emocional dels fets viscuts i els atorga així una qualitat universal, una densitat vivencial evocadora, que deixa empremta en el lector.

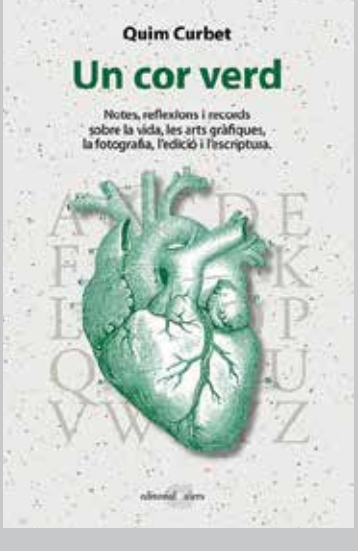

Curbet, Quim. ***Un cor verd***. València: Editorial Afers, 2025. 112 p.